

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ KAUNO MIESTO SAVIVALDYBĘ

2020 m. rugsėjo 29 d. Nr. 4D-2020/2-703
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė gavo X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundą dėl Kauno miesto savivaldybės (toliau vadinama – Savivaldybė) pareigūnų galimai biurokatiškų veiksmų (neveikimo), kai Pareiškėjui nebuvo pateiktas Kauno miesto savivaldybės mero (toliau vadinama ir Meras) Visvaldo Matijošaičio išsamus atsakymas į Pareiškėjo Merui adresuotą 2019 m. birželio 17 d. kreipimąsi bei nepateikti su tuo susiję dokumentai.

2. Pareiškėjo skunde, be kita ko, nurodyta:

2.1. „Susipažinęs su visuomenės informavimo priemonėse 2019-06-06 d. paskelbta žinia apie Kauno miesto mero pokalbį dėl šio miesto ir rajono savivaldybių sujungimo planų [...] 2019-06-17 d. Kauno miesto merui Visvaldui Matijošaičiui pateikiau prašymą suteikti man informaciją, - kada minėtas pokalbis vyko, taip pat kitą informaciją bei, jei esama - mero atsakymus patvirtinančių dokumentų kopijas, konkrečiai:

1. Ar Kauno miesto savivaldybė planuoja atlikti kokius nors veiksmus, kad sujungti Kauno miesto ir Kauno rajono savivaldybes? Jei taip, kokiais dokumentais yra įforminti tokie jos planai? Kaip ir kada Kauno miesto savivaldybėje buvo pristatyti tokie planai? Jei yra sudarytos atitinkamos darbo grupės, - kada, ir kokia yra jų sudėtis, ar jose dalyvauja visuomenės atstovai?

2. Iš kokių lėšų ketinate finansuoti Jūsų minimą gyventojų valios nusipirkimą? Jei tai bus Kauno miesto savivaldybės disponuojamos ar asignuotos lėšos, ar planuojate gauti papildomų savivaldybės biudžeto lėšų, ar bus naudojamos savivaldybės administracijos direktoriaus rezervo lėšos? Kokią pinigų sumą yra planuojama išleisti Jūsų įvardintam gyventojų valios nusipirkimui?

3. Kaip realiai vyktų aukščiau minimame Jūsų pokalbyje su kitais valstybės tarnautojais Jūsų pristatytas gyventojų valios nusipirkimo procesas? Ar iš tiesų tokia galimybė nusipirkti gyventojų valią realiai egzistuoja, ar Jūs sakėte netiesą? Ar kaip meras jau esate kada nors anksčiau naudojęsis tokia valios nusipirkimo galimybe? Jei taip, prašau atsakyti, kada, kokią valią ir už kiek pirkote bei kokie buvo rezultatai?

4. Pokalbyje minėjote, kad „...mes tikrai surasime būdą, ir jau suradę, kaip paimti be apklausų“. Kokias konkrečiai priemones (ar konkrečius būdus) esate suradę, kad „paimti be apklausų“ Jūsų minimą 2 savivaldybių sujungimo procesą, t. y. vykdyti jų sujungimą neorganizuojant apklausų? Ar realiai toks būdas egzistuoja, ar Jūs pašnekovams apie „paėmimo be apklausų“ būdo suradimą sakėte netiesą? Jei neegzistuoja, ar šio paviešinto Jūsų pokalbio metu kalbėjote apie kokį nors kitą būdą, - t. y. kaip reikėtų suprasti Jūsų kalboje pavartotą žodį „būda“ - moteriška ar vyriška gimine?

5. Paviešinto pokalbio įrašo pabaigoje minėjote, kad „nuo sekančios savaitės“ pradėsite reklaminę 2 savivaldybių sujungimo kampaniją ir perspėjote, kad Jūsų pašnekovai dėl to nenusteptų. Prašau atsakyti, kodėl iki šiol tokia Jūsų žadėta reklaminė kampanija neprasidėjo ir ar ji iš viso kada nors prasidės, kokios būtų išlaidos jos vykdymui?“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „2020-05-09 d. įsiteisėjusiame 2020-04-08 d. Regionų apygardos administracinio teismo sprendime adm. b. Nr. el-1026-505/2020 nurodoma, kad mero įgalioto man atsakyti patarėjo T. G. 2019-10-11 d. raštas (el. laiškas) su siūlymu nevertinti mero pasisakymų rimtai neatitinka atsakymui ar atsisakymui suteikti man informaciją keliamų reikalavimų ir dėl to yra naikintinas, nes meras (atsakovas) per atstovą (savo patarėją) ne „atsakė“ į mano 2019-06-17 d. prašymą, o „...atsisakė pareiškėjui suteikti prašomą informaciją, pateikti dokumentus.; ... Taisyklių 35.4 p. atsakovui kelia reikalavimą nurodyti atsisakymo suteikti informaciją, pateikti dokumentus, priežastis, tačiau tokių priežasčių skundžiamame rašte nėra nurodyta“ [...].“;

2.3. „Teismui panaikinus šį 2019-10-11 d. raštą tapo aišku, kad **jau daugiau kaip 11 mėnesių Kauno miesto meras Visvaldas Matijošaitis pažeidžia mano teises ir teisėtus interesus bei nevykdo teisės aktų reikalavimų, [...].“;**

2.4. „**Man iki šiol neišku**, kodėl pareigūnas - Kauno miesto meras Visvaldas Matijošaitis - ketina 2 savivaldybių sujungimo klausimu kylančios ir mano 2019-06-17 d. prašyme nurodytame teisės akte įtvirtintos pareigos apklausti gyventojus nevykdyti, t. y. „paimti be apklausų“, iš kokių lėšų ir ar teisėtai jis ketina „nusipirkti valią“ gyventojų, kurie turėtų balsuoti apklausos metu, o ne gauti pinigus už teigiamą ar neigiamą nuomonės pareiškimą (t. y. parduoti nuomonę), **ar tuo nėra daromi arba planuojami daryti piktnaudžiavimo veiksmai, ar neplanuojami priimti neteisėti sprendimai bei veikimo būdai**, t. y. ne pagal įstatymus ir naudojami mero ir savivaldybės tarybos pirmininko įgaliojimai, ar šie įgaliojimai neviršijami, savavaliaujant, naudojantis tarnybine padėtimi siekiant savanaudiškų tikslų, karjerizmo ir pan. [...].“;

2.5. „Be to, man nesuprantama ir neišku, kodėl **daugiau kaip 11 mėnesių yra pažeidžiama mano teisė gauti informaciją ir dokumentus apie Kauno miesto mero Visvaldo Matijošaičio ir jo vadovaujamos institucijos (savivaldybės) veiklą bei nesudaromos sąlygos man gauti paaiškinimus, kas ir kodėl daroma**. 2019-06-17 d. prašyme uždaviau konkrečius klausimus, kas ir kodėl daroma, t. y. kokie ir kaip tolimesni veiksmai yra numatomi atlikti, koks yra paskelbtų būsimų mero ir jo vadovaujamos savivaldybės planų (nupirkti gyventojų valią, paimti be apklausų ir pan.) teisinis bei finansinis pagrindimas, kokie jau priimti dokumentai įtvirtino šiuos planus, kada ir kur tokie planai buvo pristatyti, ar visuomenės atstovai dalyvauja rengiant šiuos planus, ar tariamasi su visuomene. Vietos savivaldos įstatymo 4 str. įtvirtinti veiklos teisėtumo ir gyventojų dalyvavimo tvarkant viešuosius savivaldybės reikalus principai sukelia man teisėtus lūkesčius, kad šių principų bus laikomasi, o taip pat kad man bus paaiškinta, kas ir kodėl daroma. Vietoje to, 2019-10-11 d. man buvo tik pateiktas mero patarėjo atsakymas - siūlymas „nepriimti rimtai“ mero pasisakymų bei pokalbio turinio. Kita vertus, 2019-09-10 d. Kauno miesto savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-394 buvo nuspręsta „...Siūlyti Lietuvos Respublikos Vyriausybei pakeisti Kauno miesto savivaldybės teritorijos ribas, prijungiant prie esamos savivaldybės teritorijos šias Kauno rajono savivaldybės gyvenamųjų vietovių teritorijas:...“ (išvardinami 99 kaimai). Tai rodo, kad meras nekalbėjo nerimtai ir paviešintas pokalbis turėjo realų pagrindą, jame išsakyti planai realiai egzistuoja. Darytina išvada, kad man 2019-10-11 d. buvo pateiktas sąmoningai klaidinantis atsakymas ir patarimas nepriimti rimtai pokalbio viešai paskelbtų mero pasisakymų, sąmoningai vilkinamas informacijos bei dokumentų pateikimas ir mano prašymo sprendimas. Tokiu mero „darbu“ yra sąmoningai nevykdomi arba blogai vykdomi įstatymai ar kiti teisės aktai. [...].“

3. Pareiškėjas Seimo kontrolierės prašo:

„Prašau, [...]: 1. atlikti tyrimą; 2. pripažinti šį skundą dėl pareigūno piktnaudžiavimo ir biurokratizmo pagrįstu bei 3. imtis visų įmanomų LR Seimo kontrolierių įstatymo 19 str. ir kituose teisės aktuose numatytų veiksmų [...].“

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Pareiškėjas kartu su skundu pateikė dokumentus, iš kurių nustatyta:

4.1. Pareiškėjas 2019 m. birželio 17 d. raštu kreipėsi į Merą Visvaldą Matijošaitį, kuriame, remdamasis Vietos savivaldos įstatymo nuostatomis, prašė suteikti jam informaciją, atsakant į klausimus, kuriuos jis nurodė ir skunde Seimo kontrolierei (pažymos 2.1 punktas);

4.2. Mero patarėjas T. G. 2019 m. spalio 11 d. el. laiške, Pareiškėjui nurodė:

„[...] Atsakydamas į Jūsų laišką noriu pabrėžti, kad minėtame slapta įrašytame privačiame pokalbyje Jūsų minimi teiginiai negali būti laikomi informacija apie institucijos veiklą. Todėl kviesčiau rezervuoti vertinti tokio pokalbio turinį ir nepriimti jo rimtai.“;

4.3. Pareiškėjas su skundu panaikinti Mero patarėjo T. G. 2019 m. spalio 11 d. el. laišku atsiųstą atsakymą bei įpareigoti Merą V. Matijošaitį raštu atsakyti į Pareiškėjo 2019 m. birželio 17 d. prašymą dėl informacijos suteikimo kreipėsi į Regionų apygardos administracinį teismą, kurio Kauno rūmų teisėjų kolegija 2020 m. balandžio 8 d. sprendimu (administracinė byla Nr. eI2-1026-505/2020) Pareiškėjo skundą tenkino.

Šiame Regionų apygardos administracinį teismo sprendime, be kita ko, buvo nurodyta:

„[...] Teisėjų kolegija, [...] konstatuoja, kad skundžiamas raštas neatitinka VAĮ [pastaba: Viešojo administravimo įstatymas] 8 straipsnio 1 dalies, VAĮ 3 straipsnio 13 punkte įtvirtinto išsamumo principo bei Taisyklių [pastaba: Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 (aktuali Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. lapkričio 23 d. nutarimo Nr. 933 redakcija) patvirtintos Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklės] 35 punkto reikalavimų [...].

[...] teismas daro išvadą, jog Kauno miesto savivaldybės mero pavedimu mero patarėjas T. G. netinkamai išnagrinėjo pareiškėjo 2019 m. birželio 17 d. prašymą, todėl pareiškėjo skundo tenkintinas ir Kauno miesto savivaldybės mero patarėjo T. G. 2019 m. spalio 11 d. 09:40 val. elektronine forma (el. paštu) pareiškėjui X atsiųstas raštas (atsakymas) panaikintinas bei atsakovas įpareigotinas iš naujo išnagrinėti pareiškėjo 2019 m. birželio 17 d. prašymą dėl informacijos suteikimo, reg. R13-899, motyvuotai atsakant į šį prašymą. [...].“

4.4. Kauno miesto savivaldybės taryba 2019 m. rugsėjo 10 d. priėmė sprendimą Nr. T-394 „Dėl siūlymo keisti Kauno miesto savivaldybės teritorijos ribas“, kuriame, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymo 7 straipsnio 1 dalimi, 13 straipsnio 1 dalimi, Administracinių vienetų, gyvenamųjų vietovių teritorijų ribų ir pavadinimų tvarkymo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. birželio 3 d. nutarimu Nr. 651 „Dėl administracinių vienetų ir gyvenamųjų vietovių teritorijų ribų ir pavadinimų tvarkymo“, 8 ir 9 punktais, nusprendė siūlyti Lietuvos Respublikos Vyriausybei pakeisti Kauno miesto savivaldybės teritorijos ribas, prijungiant prie esamos savivaldybės teritorijos 99-ias Kauno rajono savivaldybės gyvenamųjų vietovių teritorijas bei prašyti Kauno rajono savivaldybės tarybos pareikšti nuomonę dėl šio sprendimo išdėstyto siūlymo.

5. Atliekamo tyrimo metu Seimo kontrolierei tapo žinoma, jog, vykdant Regionų apygardos administracinio teismo 2020 m. balandžio 8 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. eI2-1026-505/2020 (šios pažymos 4.3 punktas), Savivaldybės meras 2020 m. gegužės 28 d. raštu Nr. (33.200.E)R-1746 pateikė Pareiškėjui atsakymą, kurį Pareiškėjas 2020 m. birželio 29 d. skundu apskundė Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmams.

6. Seimo kontrolierių įstaigai darbo tvarka kreipusis į Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmus su prašymu nurodyti, ar Pareiškėjo 2020 m. birželio 29 d. skundas dėl Savivaldybės mero 2020 m. gegužės 28 d. atsakymo panaikinimo buvo priimtas nagrinėti teisme,

Regionų apygardos administracinis teismas Seimo kontrolierę informavo, jog Regionų apygardos administraciniame teisme 2020 m. liepos 10 d. nutartimi (administracinė byla Nr. eI3-6316-505/2020) Pareiškėjo skundas buvo priimtas nagrinėti.

Kartu su informaciniu raštu Regionų apygardos administracinis teismas pateikė Pareiškėjo 2020 m. birželio 29 d. skundą dėl Savivaldybės mero 2020 m. gegužės 28 d. atsakymo panaikinimo ir įpareigojimo atlikti veiksmus, kuriame teismui suformuluoti tokie Pareiškėjo reikalavimai:

„1. Panaikinti 2020 m. gegužės 28 d. 15:24 val. el. paštu X atsiųstą atsakovo Kauno miesto mero Visvaldo Matijošaičio atsakymą į 2019-06-17 d. prašymą dėl informacijos suteikimo reg. R13-899 ir įpareigojimo jį išnagrinėti šį prašymą iš naujo;

2. priteisti mano patirtas bylinėjimosi išlaidas iš atsakovo.“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

7. Lietuvos Respublikos įstatymai

7.1. Seimo kontrolierių įstatymo:

„2 straipsnis. *Pagrindinės šio įstatymo sąvokos*

1. **Biurokratizmas** – tokia pareigūno veika, kai vietoj reikalų sprendimo iš esmės laikomasi nereikalingų ar išgalvotų formalumų, nepagrįstai atsisakoma spręsti pareigūno kompetencijai priklausančius klausimus, vilkinama priimti sprendimus ar atlikti savo pareigas bei kitaip blogai ar netinkamai valdoma (atsisakoma informuoti asmenį apie jo teises, sąmoningai pateikiamas klaidinantis ar netinkamas patarimas ir t. t.). Biurokratizmu taip pat laikomas toks pareigūnų darbas, kai nevykdomi arba blogai vykdomi įstatymai ar kiti teisės aktai.

[...]

4. **Piktnaudžiavimas** – tokie pareigūno veiksmai ar neveikimas, kai jam suteikti įgaliojimai naudojami ne pagal įstatymus bei kitus teisės aktus arba savanaudiškais tikslais ar dėl kitokių asmeninių paskatų (naudojimosi tarnybine padėtimi, keršto, pavydo, karjerizmo, neteisėtų paslaugų teikimo ir t. t.), taip pat tokie pareigūno veiksmai, kai viršijami suteikti įgaliojimai ar savavaliaujama.

[...]

12 straipsnis. *Seimo kontrolierių tiriama skundai*

1. Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje.

2. **Seimo kontrolieriai netiria** Respublikos Prezidento, Seimo narių, Ministro Pirmininko, Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos), valstybės kontrolieriaus ir Konstitucinio Teismo bei kitų teismų teisėjų veiklos, **savivaldybių tarybų (kaip kolegialių institucijų) veiklos.**

[...]

13 straipsnis. *Skundų pateikimas*

1. Pareiškėjas turi teisę pateikti Seimo kontrolieriui skundą dėl pareigūnų piktnaudžiavimo ar biurokratizmo, jei mano, kad tuo buvo pažeistos jo teisės ir laisvės.

[...]

17 straipsnis. *Atsisakymas nagrinėti skundą*

1. Seimo kontrolierius ne vėliau kaip per 7 darbo dienas nuo skundo gavimo dienos priima sprendimą atsisakyti nagrinėti skundą, apie tai informuodamas pareiškėją, jeigu:

[...]

3) skunde nurodytų aplinkybių tyrimas nepriklauso Seimo kontrolieriaus kompetencijai;

4) skundas tuo pačiu klausimu buvo išnagrinėtas arba yra nagrinėjamas teisme;

[...]

4. Jeigu skundo tyrimo metu paaiškėja šio straipsnio 1 dalyje nurodytos aplinkybės, skundo tyrimas nutraukiamas.“

7.2. Vietos savivaldos įstatymo:

„4 straipsnis. Vietos savivaldos principai

Pagrindiniai principai, kuriais grindžiama vietos savivalda, yra:

[...]

6) savivaldybės veiklos ir savivaldybės institucijų priimamų sprendimų teisėtumo.

Savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla ir visais jų veiklos klausimais priimti sprendimai turi atitikti įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus;

[...]

11 straipsnis. Savivaldybės taryba

1. Savivaldos teisę įgyvendinanti institucija yra savivaldybės taryba.

[...]

12 straipsnis. Savivaldybės tarybos veiklos formos

1. Savivaldybės taryba savo įgaliojimus įgyvendina kolegialiai savivaldybės tarybos posėdžiuose. Savivaldybės tarybos posėdžiams klausimus rengia savivaldybės tarybos komitetai (toliau – komitetai) ir komisijos savo posėdžiuose, savivaldybės tarybos narių frakcijos ir grupės pasitarimuose, tarybos nariai, savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba, savivaldybės meras ir savivaldybės administracijos direktorius. Savivaldybės taryba svarstomais klausimais priima sprendimus ir kontroliuoja jų įgyvendinimą.

[...]

15 straipsnis. Savivaldybės tarybos komisijos

1. Savivaldybės taryba savo įgaliojimų laikui sudaro Etikos komisiją [...].

3. Etikos komisija:

[...]

3) tiria ir priima sprendimus dėl savivaldybės tarybos narių veiklos atitikties šio įstatymo, Valstybės politikų elgesio kodekso, Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo, reglamento, kitų teisės aktų, reglamentuojančių savivaldybės tarybos narių veiklą ir elgesį, nuostatomis;

[...]

20 straipsnis. Mero, mero pavaduotojo įgaliojimai

[...]

2. Meras:

1) planuoja savivaldybės tarybos veiklą, nustato ir sudaro savivaldybės tarybos posėdžių darbotvarkes ir teikia savivaldybės tarybos sprendimų projektus, šaukia savivaldybės tarybos posėdžius ir jiems pirmininkauja, koordinuoja savivaldybės tarybos komitetų ir komisijų veiklą, pasirašo savivaldybės tarybos sprendimus ir posėdžių, kuriems pirmininkavo, protokolus;

[...]

55 straipsnis. Savivaldybių veiklos priežiūra

1. Kaip savivaldybės laikosi įstatymų, kaip vykdo Vyriausybės sprendimus, Savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo nustatyta tvarka prižiūri Vyriausybės skiriami valstybės pareigūnai – Vyriausybės atstovai. [...]"

7.3. Administracinių bylų teisenos įstatymo:

„17 straipsnis. Bylos, priskirtos administracinių teismų kompetencijai

1. Administraciniai teismai sprendžia bylas dėl:

[...]

2) savivaldybių administravimo subjektų priimtų teisės aktų ir veiksmų (neveikimo) teisėtumo, taip pat dėl šių subjektų vilkinimo atlikti veiksmus;

[...]

99 straipsnis. Sprendimo vykdymas

1. Įsiteisėjus teismo sprendimui, kuriuo skundas (prašymas, pareiškimas) patenkinamas, jo patvirtinta kopija (nuorašas) nusiunčiama vykdyti viešojo administravimo subjektui ar kitam asmeniui, kurio teisės aktai arba veiksmai (neveikimas) ar vilkinimas atlikti veiksmus buvo apskūsti, arba viešojo administravimo subjektui, kuris byloje atstovavo valstybei (Vyriausybei), taip pat pareiškėjui.

2. Jeigu per penkiolika kalendorinių dienų ar per teismo nustatytą terminą šio straipsnio 1 dalyje nurodytas viešojo administravimo subjektas ar kitas asmuo sprendimo neįvykdo, pareiškėjo prašymu sprendimą priėmęs administracinis teismas išduoda jam vykdomąjį raštą, kartu nurodydamas jį vykdyti antstoliui pagal atsakovo buveinės vietą Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka. [...]"

7.4. Savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo:

„7 straipsnis. Vyriausybės atstovo įgaliojimai

1. Prižiūrėdamas, ar savivaldybės laikosi Konstitucijos ir įstatymų, ar vykdo Vyriausybės nutarimus, Vyriausybės atstovas:

1) tikrina, ar savivaldybės administravimo subjektų teisės aktai neprieštaruja įstatymams, Vyriausybės nutarimams ir kitiems su įstatymų įgyvendinimu susijusiems centrinių valstybinio administravimo subjektų priimtiems teisės aktams (toliau – Vyriausybės nutarimai); [...]"

7.5. Lietuvos Respublikos valstybės politikų elgesio kodekso:

„4 straipsnis. Valstybės politikų elgesio principai

Valstybės politikas viešajame gyvenime vadovaujasi šiais elgesio principais:

[...]

3) sąžiningumas – pareigas eina sąžiningai ir laikosi aukščiausių elgesio standartų, vengia situacijų, galinčių paveikti sprendimų, kurie sukeltų visuomenėje abejonę, priėmimą;

4) skaidrumas ir viešumas – nekelia abejonių dėl sąžiningumo priimdamas sprendimus, taip pat pateikia visuomenei savo elgesio ir sprendimų motyvus, visada laikosi atvirumo ir viešumo, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus, ribojančius informacijos atskleidimą, deklaruoja savo privačius interesus;

[...]

6 straipsnis. Valstybės politikų elgesio kontrolės subjektai

1. Valstybės politikų elgesio, kuriuo pažeidžiami šiame kodekse nustatyti valstybės politikų elgesio principai ir nuostatos, tyrimą atlieka institucijos, kurioje valstybės politikas eina pareigas, veiklą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka sudarytos komisijos (toliau – Komisija):

[...]

2) savivaldybių tarybose – savivaldybių tarybų sprendimu iš jų narių ir gyvenamųjų vietovių bendruomenių atstovų sudarytos etikos komisijos.

[...]

7 straipsnis. Valstybės politikų elgesio tyrimas

1. Valstybės politiko elgesio tyrimas Komisijoje gali būti pradėtas, kai yra bent vienas iš šių pagrindų:

1) fizinio ar juridinio asmens skundas, kreipimasis ar pranešimas (toliau – skundas) apie valstybės politiko galimai padarytą šiame kodekse nustatytų valstybės politikų elgesio principų, nuostatų ar institucijos, kurioje politikas eina pareigas, veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose valstybės politikui nustatytų reikalavimų pažeidimą (toliau – pažeidimas); [...]"

8. Teismų praktika:

8.1. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2019 m. gruodžio 11 d. nutartyje, priimtoje administracinėje byloje Nr. A-1335-556/2019, buvo nurodęs:

„[...] konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja reikalavimą, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus, siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatyto, tikslų.

[...] Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas savo jurisprudencijoje ne kartą yra akcentavęs būtinybę viešojo administravimo subjektams laikytis įstatymo viršenybės (teisėtumo) principo, nurodydamas, kad viešojo administravimo subjektų kompetencija turi būti nustatyta įstatymu (turi remtis įstatymu ir atitikti jo reikalavimus), **viešojo administravimo subjektų veikla turi būti vykdoma tik jiems priskirtos kompetencijos ribose, o bet kokie viešojo administravimo subjektų veiksmai ar sprendimai, priimti viršijant nustatytą kompetenciją (lot. *ultra vires*), pripažįstami neteisėtais** (žr., pvz., 2006 m. liepos 25 d. išplėstinės teisėjų kolegijos sprendimą administracinėje byloje Nr. I⁴⁴⁴-2/2006; 2008 m. lapkričio 28 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. I⁴⁴⁴-4/2008; 2010 m. lapkričio 26 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A⁷⁵⁶-1486/2010 ir kt.). [...];“

8.2. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. balandžio 18 d. nutartyje, priimtoje administracinėje byloje Nr. A²⁴⁸- 58/2008, konstatuota:

„[...] Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje laikomasi pozicijos, kad teismas, nagrinėdamas administracines bylas, privalo nustatyti, kuo pasireiškia pareiškėjo teisių pažeidimas, t. y. kiekvienu konkrečiu atveju nustatyti, ar asmuo, kuris kreipėsi dėl pažeistos teisės (įstatymų saugomų interesų) gynimo, turi jo nurodytas teises (įstatymų saugomus interesus), ar šios teisės (interesai) objektyviai yra pažeisti asmens nurodytu būdu (žr. pvz. Vyriausiojo administracinio teismo 2006 m. liepos 27 d. nutartį administracinėje byloje A11–1192/2006). **Asmens teisių pažeidimas turi būti realus, o ne hipotetinis. Vien asmens subjektyvus manymas, kad jo teisės pažeidžiamos, savaime jo teisių pažeidimo nepagrindžia.** [...];“

Tyrimo išvados

9. Atsižvelgiant į Pareiškėjo skundo turinį bei į tyrimo metu nustatytas aplinkybes, tyrimo išvados bus pateikiamos išskiriant šias dalis:

9.1. dėl Mero veiksmų nepateikiant atsakymo Pareiškėjui vertinimo;

9.2. dėl galimo Mero piktnaudžiavimo ir (ar) biurokratizmo sprendžiant klausimą dėl Kauno rajono savivaldybės teritorijos dalies prijungimo.

Dėl Mero veiksmų nepateikiant atsakymo Pareiškėjui vertinimo

10. Įvertinus Pareiškėjo skundo turinį, tyrimo metu surinktą informaciją, taip pat teisinį reglamentavimą, pacituotą pažymos 7-8 punktuose, susijusius su galimu Pareiškėjo teisių pažeidimu, kai dėl Savivaldybės tarnautojų ir (ar) Mero neveikimo Pareiškėjui nebuvo pateiktas atsakymas į jo Merui adresuotą 2019 m. birželio 17 d. kreipimąsi, pirmiausia pažymėtina tai, kad Pareiškėjas savo skunde Seimo kontrolierei nurodo faktines aplinkybes, susijusias su atsakymo jam į Merui adresuotą 2019 m. birželio 17 d. teiktą kreipimąsi nepateikimu (pažymos 2.1, 2.3 punktai) bei skundžia tokį Savivaldybės tarnautojų ir (ar) Mero neveikimą. Seimo kontrolierės tyrimo metu nustatyta, kad tapačias faktines aplinkybes Pareiškėjas nurodė ir savo skunde teismui, kai dėl Mero patarėjo T. G. 2019 m. spalio 11 d. atsiūsto atsakymo panaikinimo bei Mero įpareigojimo atsakyti į Pareiškėjo 2019 m. birželio 17 d. teiktą kreipimąsi kreipėsi į teismą ir Regionų apygardos administracinis teismas šį Pareiškėjo skundą tenkino (pažymos 4.3 punktas). Tai patvirtina, kad Regionų apygardos administracinis teismas, nagrinėdamas administracinę bylą Nr. eI2-1026-505/2020, faktines aplinkybes išnagrinėjo ir įvertino atsakymo Pareiškėjui nepateikimo/tinkamo nepateikimo teisėtumo bei pagrįstumo aspektu. Todėl nors Pareiškėjas skundo Seimo kontrolierei pateikimo metu skundėsi

pažeidžiamomis jo teisėmis 11 mėnesių negaunant Mero atsakymo į savo kreipimąsi (pažymos 2.3, 2.5 punktai), akcentuotina, kad šios aplinkybės Seimo kontrolierės negali būti vertinamos, nes Mero veiksmai (neveikimas), kai po Regionų apygardos administracinio teismo 2020 m. balandžio 8 d. sprendimo įsiteisėjimo galimai buvo vilkinamas atsakymo Pareiškėjui pateikimas, remiantis Administracinių bylų teisenos įstatymo 99 straipsnio nuostatomis (pažymos 7.3 punktas), laikytini teismo sprendimo vykdymo, o ne viešojo administravimo subjekto gautų prašymų nagrinėjimo proceso objektu. Taip pat būtina atkreipti dėmesį, kad Seimo kontrolierės atliekamo tyrimo metu Meras, vykdydamas Regionų apygardos administracinio teismo 2020 m. balandžio 8 d. sprendimą, 2020 m. gegužės 28 d. pateikė Pareiškėjui atsakymą į jo 2019 m. birželio 17 d. teiktą kreipimąsi (pažymos 5 punktas), tačiau Pareiškėjui minėtąjį Mero atsakymą apskundus teismui, Mero 2020 m. gegužės 28 d. naujai pateikto atsakymo teisėtumas, remiantis Administracinių bylų teisenos įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punkto nuostata (pažymos 7.3 punktas), yra nagrinėjamas teisme (pažymos 6 punktas).

Seimo kontrolierė pastebi, kad kiekvienas suinteresuotas asmuo, manydamas, jog jo teisės ar įstatymų saugomi interesai yra pažeisti, turi teisę pasirinkti jo pažeistos teisės ar įstatymų saugomo intereso gynimo būdą. Tai reiškia, kad nagrinėjamu atveju Pareiškėjui pasirinkus Mero atsakymo nepateikimo vertinimą nagrinėti teisminio proceso būdu, Seimo kontrolierė negali analizuoti ir vertinti su tuo susijusių aplinkybių bei teikti su tuo susijusios išvados. Todėl įvertinus pirmiau nurodytas aplinkybes bei remiantis Seimo kontrolierių įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 4 punktu bei 4 dalimi (pažymos 7 punktas), konstatuotina, jog šios Pareiškėjo skundo dalies tyrimas nutrauktinas.

Dėl galimo Mero piktnaudžiavimo ir (ar) biurokratizmo sprendžiant klausimą dėl Kauno rajono savivaldybės teritorijos dalies prijungimo

11. Savo skunde Seimo kontrolieriui Pareiškėjas prašo įvertinti Mero veiksmus piktnaudžiavimo ir biurokratizmo aspektu, kai, Pareiškėjo įsitikinimu, Meras sąmoningai nevykdė ar blogai vykdė įstatymus ar kitus teisės aktus (pažymos 2.4, 2.5 punktai). Pabrėžtina, kad Mero netinkamą veikimą Pareiškėjas sieja su visuomenės informavimo priemonėse 2019 m. birželio 6 d. paskelbta informacija apie, neva, Mero išsakytą poziciją Kauno rajono savivaldybės teritorijos dalies prijungimo prie Kauno miesto savivaldybės klausimu (pažymos 2.1 punktas). Atsižvelgdama į tai, Seimo kontrolierė teikia šias išvadas:

11.1. pirmiausia pastebėtina tai, jog analizuojant Pareiškėjo išdėstytus teiginius dėl Mero netinkamų veiksmų bei pasisakymų vieno iš pasitarimų metu, Seimo kontrolierė negali nustatyti tokių faktų pagrįstumo ar nepagrįstumo, nes toks galimai buvęs netinkamas Mero elgesys yra susijęs su konkrečių faktinių aplinkybių nustatymu, kurių Seimo kontrolierė neturi objektyvių galimybių patikrinti bei įvertinti;

11.2. vertinant Pareiškėjo skunde nurodytą argumentą dėl, Pareiškėjo įsitikinimu, Mero pasisakymų pagrindu priimto Savivaldybės tarybos 2019 m. rugsėjo 10 d. sprendimo Nr. T-394 „Dėl siūlymo keisti Kauno miesto savivaldybės teritorijos ribas“ (pažymos 4.4 punktas), pažymėtina, kad, remiantis Vietos savivaldos įstatyme įtvirtintomis savivaldybių tarybų veiklos formomis bei nustatytais mero įgaliojimais (pažymos 7.2 punktas), siūlymas keisti Kauno miesto savivaldybės teritorijos ribas buvo priimtas Savivaldybės tarybos, kaip kolegialaus organo, sprendimu, o jokių vienasmenių Mero sprendimų (potvarkių) šiuo klausimu nebuvo priimta. Tai svarbu tuo, jog vertinant pareigūno veiksmus piktnaudžiavimo aspektu, vienu iš piktnaudžiavimo atvejį patvirtinančių pagrindų gali būti laikomas pareigūno priimtas teisės aktas, nustatantis tam tikras teises ar sukkeliantis teises pasekmes. Tačiau nagrinėjamu atveju tokio (-ių) Mero sprendimo (-ų) nebuvo priimta, o kitas galimai buvusias faktines aplinkybes patvirtinančių įrodymų Pareiškėjas nepateikė;

11.3. sprendžiant iš Pareiškėjo skunde išdėstytų argumentų (pažymos 2.4 punktas), seka išvada, jog, Pareiškėjo nuomone, Meras viršijo jam teisės aktais suteiktus įgaliojimus, t. y. veikė *ultra vires*. Tačiau, Seimo kontrolierė mano, kad tokie išvadai konstatuoti nėra pagrindo. Tai teigtina

remiantis tuo, jog, pagal Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo formuojamą praktiką, veikimas *ultra vires* traktuotinas tik tokiais atvejais, kai nustatoma, jog atlikdamas tam tikrus veiksmus ar priimdamas atitinkamą teisės aktą viešojo administravimo subjektas veikė viršydamas savo kompetencijos ribas (pažymos 8.1 punktas). Tačiau nagrinėjamu atveju Pareiškėjas nenurodė jokių įrodymais pagrįstų argumentų, kuriais remiantis būtų galima daryti išvadą, kad Meras atliko konkrečius veiksmus, kurie remiantis piktnaudžiavimo sąvoka (pažymos 7.1 punktas), laikytini netinkamais ir priimti viršijus Mero įgaliojimus. Akcentuotina, kad Pareiškėjo nurodytos galimo Mero piktnaudžiavimo aplinkybės buvo tik tariamos, t. y. Pareiškėjas tik iškėlė hipotetinius klausimus dėl to, ar neplanuojama priimti neteisėtus sprendimus arba atlikti neteisėtus veiksmus, o jokių realių pagrindų, kurie būtų patvirtinę Merą veikus ne pagal konkrečių įstatymų ar kitų teisės aktų nuostatas ir tuo pažeidus konkrečias Pareiškėjo ar kitų asmenų teises, Pareiškėjo skunde Seimo kontrolierei nebuvo nurodyta;

11.4. pastebėtina, kad, remiantis Seimo kontrolierių įstatymo 13 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta nuostata (pažymos 7.1 punktas), pareiškėjas turi teisę kreiptis į Seimo kontrolierių pateikdamas skundą dėl pareigūnų piktnaudžiavimo ir biurokratizmo, **jei mano, kad tuo buvo pažeistos jo teisės ir laisvės**. Kaip jau buvo minėta pirmoje šio tyrimo dalyje, aplinkybės dėl Pareiškėjui teisės aktų nustatyta tvarka ir terminais Mero nepateikto atsakymo į jo 2019 m. birželio 17 d. kreipimąsi bei dėl Mero 2020 m. gegužės 28 d. naujai pateikto atsakymo Pareiškėjui pagrįstumo yra nagrinėjamos teisme ir todėl Seimo kontrolierės nevertinamos (pažymos 10 punktas). Tačiau iš Pareiškėjo skundo turinio Seimo kontrolierei taip pat galima daryti išvadą, kad Pareiškėjas siekia, jog Seimo kontrolierė prevenciškai imtųsi ginti jo teises ir apsaugotų nuo hipotetinių jo teisių pažeidimų Merui galimai ateityje įgyvendinus viename iš Savivaldybės administracijoje vykusių pasitarimų galimai išsakytą poziciją dėl dalies Kauno rajono savivaldybės teritorijos prijungimo. Tačiau akcentuotina tai, kad Mero galimai ketinami atlikti veiksmai minėtame procese privalo būti realūs (turėti tam faktinį pagrindą), nes tik tokiu atveju galima konstatuoti ir esamą realų, o ne hipotetinį Pareiškėjo teisių ar teisėtų interesų pažeidimą. Kaip savo jurisprudencijoje yra nurodęs ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, pareiškėjo teisių pažeidimas nepagrindžiamas vien asmens subjektyvia nuomone dėl egzistuojančio jo teisių pažeidimo, nes privalo nurodyti kokios turimos teisės ir kokių būdu jos buvo objektyviai pažeistos (pažymos 8.2 punktas). Remiantis šia analogija, Seimo kontrolierė negali vertinti Pareiškėjo iškeltų abejonių dėl galimai ateityje atsirasiančio, tačiau realių pasekmių Pareiškėjui dar nesukėlusio, jo teisių ar teisėtų interesų pažeidimo;

11.5. Seimo kontrolierė taip pat pastebi, jog Savivaldybės tarybos 2019 m. rugsėjo 10 d. sprendimu Nr. T-394 „Dėl siūlymo keisti Kauno miesto savivaldybės teritorijos ribas“ (pažymos 4.4 punktas) buvo išreikšta ne tik Mero, bet ir kitų Savivaldybės tarybos narių nuomonė (pozicija) dėl siūlymo pakeisti Kauno miesto savivaldybės teritorijos ribas, prijungiant kai kurias Kauno rajono savivaldybės gyvenamąsias vietas. Akcentuotina, kad, remiantis Seimo kontrolierių įstatymo 12 straipsnio 2 dalies ir Administracinių bylų teisenos įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punkto nuostatomis (pažymos 7.1, 7.3 punktai), kolegialios institucijos veiklos pagrindu priimtų sprendimų Seimo kontrolierė netiria ir nevertina. Tačiau atsižvelgus į tai, jog Pareiškėjas savo hipotetinius teisių pažeidimus sieja su Savivaldybės tarybos 2019 m. rugsėjo 10 d. sprendimo Nr. T-394 įgyvendinimu, Seimo kontrolierė mano, jog Vyriausybės atstovas Kauno ir Marijampolės apskrityse, pagal jam Savivaldybių administracinės priežiūros įstatyme priskirtą kompetenciją (pažymos 7.4 punktas), turėtų patikrinti bei įvertinti, ar Savivaldybės tarybos 2019 m. rugsėjo 10 d. priimtas sprendimas Nr. T-394 neprieštarauja įstatymams, Vyriausybės nutarimams ir kitiems su įstatymų įgyvendinimu susijusiems centrinių valstybinio administravimo subjektų priimtiems teisės aktams. Tokiu būdu, Seimo kontrolierės įsitikinimu, būtų užtikrintas Vietos savivaldos įstatyme įtvirtinto savivaldybės veiklos ir savivaldybės institucijų priimamų sprendimų teisėtumo principo (pažymos 7.2 punktas) tinkamo įgyvendinimo/neįgyvendinimo Pareiškėjo nurodytu atveju įvertinimas;

11.6. atkreiptinas dėmesys, kad valstybės politikų elgesys patenka į Lietuvos Respublikos valstybės politikų elgesio kodekso reguliavimo sritį ir skundai, susiję su valstybės politikų galimai

padarytais šiame kodekse nustatytų valstybės politikų elgesio principų, nuostatų ar institucijos, kurioje politikas eina pareigas, veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose valstybės politikui nustatytų reikalavimų pažeidimais, nagrinėtini Lietuvos Respublikos valstybės politikų elgesio kodekso nustatyta tvarka (pažymos 7.5 punktas). Tai pabrėžtina, nes nagrinėjamu atveju Pareiškėjas skunde Seimo kontrolierės prašė pripažinti buvus Mero piktnaudžiavimo ir biurokratizmo atvejį (pažymos 3 punktas), nors konkrečių įstatymus ar kitus teisės aktus pažeidžiančių Mero veiksmų, išskyrus galimai buvusią išsakytą Mero poziciją dėl Kauno rajono savivaldybės teritorijos dalies prijungimo prie Kauno miesto savivaldybės, nebuvo nurodyta. Seimo kontrolierės įsitikinimu, Pareiškėjo skunde akcentuoti galimai netinkami Mero pasisakymai, susiję su Kauno rajono savivaldybės teritorijos dalies prijungimo klausimu, gali būti vertintini tik tarnybinės etikos kontekste, nes Meras galimai išreiškė savo, kaip politiko, valią. Todėl pabrėžtina, kad Seimo kontrolierių kompetencijai nėra priskirta vertinti politikų išreikštos valios (pozicijos) pagrįstumo. Atsižvelgus į tai, atkreiptinas dėmesys, jog valstybės politikų elgesio, kuriuo pažeidžiami Lietuvos Respublikos valstybės politikų elgesio kodekse nustatyti valstybės politikų elgesio principai ir nuostatos, kontrolės funkcija yra priskirta savivaldybių etikos komisijoms. Iš to seka, kad Mero veiksmai (pasisakymai) Seimo kontrolierių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 4 dalyse įtvirtintų biurokratizmo ir piktnaudžiavimo sąvokų prasme nevertintini, o Pareiškėjas, siekdamas etinio Mero veiksmų (pasisakymų) įvertinimo, turėtų kreiptis į Savivaldybės etikos komisiją Lietuvos Respublikos valstybės politikų elgesio kodekso nustatyta tvarka (pažymos 7.5 punktas).

12. Remiantis aukščiau išdėstytu, Seimo kontrolierė konstatuoja, jog Pareiškėjo skundžiamais Mero veiksmais (pasisakymais) dėl Kauno rajono savivaldybės teritorijos dalies prijungimo prie Kauno miesto savivaldybės nevertintini biurokratizmo ar piktnaudžiavimo aspektu, o, remiantis Seimo kontrolierių įstatyme Seimo kontrolieriams suteikta kompetencija, Mero, kaip politiko, galimai neetiško elgesio atvejis nepriskirtas Seimo kontrolierių tiriamų skundų sričiai. Atsižvelgiant į tai, bei, remiantis Seimo kontrolierių įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 3 punktu, šios Pareiškėjo skundo dalies tyrimas nutrauktinas.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAI

13. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia:

13.1. X skundo dalies dėl Kauno miesto savivaldybės mero veiksmų nepateikiant atsakymo Pareiškėjui vertinimo tyrimą nutraukti;

13.2. X skundo dalies dėl galimo Kauno miesto savivaldybės mero piktnaudžiavimo ir (ar) biurokratizmo sprendžiant klausimą dėl Kauno rajono savivaldybės teritorijos dalies prijungimo tyrimą nutraukti.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJA

14. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 6 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė **Vyriausybės atstovui Kauno ir Marijampolės apskrityse Andriui Cechanavičiui** rekomenduoja, esant teisiniams pagrindams, įvertinti Kauno miesto savivaldybės tarybos 2019 m. rugsėjo 10 d. sprendimo Nr. T-394 „Dėl siūlymo keisti Kauno miesto savivaldybės teritorijos ribas“ atitikimą įstatymams, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimams ir kitiems su įstatymų įgyvendinimu susijusiems centrinių valstybinio administravimo subjektų priimtiems teisės aktams ir apie priimtą sprendimą (-us) informuoti Seimo kontrolierę bei Pareiškėją.

Primename, kad Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierė

Milda Vainiutė